

**Моїсєєнко О. А., студентка**  
**Кузнєцова М. О., к. філол. н., доц.**  
**Запорізький національний технічний університет**

### **ЖАНРОВІ КЛІШЕ У РОМАНІ** **ДЖ. Р. Р. МАРТІНА «A GAME OF THRONES»**

Кліше є нагальною проблемою багатьох сучасних літературних творів: автори, свідомо чи ні, запозичують певні ідеї та елементи сюжету один в одного, що призводить до зменшення самобутності творів. Особливо це можна побачити у жанрі фентезі – хоча фентезі є одним із найпопулярніших сучасних жанрів, через свій невеликий період самостійного існування в межах всесвітньої літератури він ще не встиг достатньо розвинутися та постійно знаходиться в певних рамках, які заважають йому еволюціонувати. Однією з таких проблем і є кліше, що вже сформувалися у цьому жанрі.

Кліше є дуже розповсюдженим прийомом у фентезі. Його основними функціями є спрощення розкриття головних героїв, їх еволюції та опису світу навколо них [2, с. 2-5]. При використанні жанрових кліше у своїх творах автори загалом намагаються частково змінювати їх, додаючи нові деталі, або просто не акцентувати увагу читача на клішованих образах й елементах сюжету. Дж. Р. Р. Мартін у романі «A Game of Thrones» пропонує нову стратегію використання кліше: він зібрав більшість популярних кліше, а потім почав їх поступово модифікувати або й зовсім руйнувати у своєму творі. Тобто на початку роману читачі помічають вже знайомі їм з інших творів образи і, проаналізувавши свій попередній читацький досвід, прогнозують подальші події, але раптово сюжет починає розвиватися зовсім іншим, нетиповим шляхом, що викликає подив, збуджує цікавість і робить твір більш самобутнім.

Смерть Еддарда Старка, одного з головних персонажів роману, є показовим прикладом руйнування кліше. На початку роману Е. Старк показаний як цілком позитивний персонаж – він є чесним, шляхетним та справедливим, піклується про інших та не відступає від своїх ідеалів навіть під страхом смерті. Читаючи твір уперше та аналізуючи твори цього жанру інших письменників, складається оманливе враження, що завдяки своєму позитивному образу Нед Старк є «героєм у безпеці», який вийде із будь-яких негараздів попри все. Але, на відміну від інших, подібних персонажів інших творів, він не досягає успіху, а гине. Його смерть робить твір більш реалістичним і цікавим для читача.

Не дивлячись на те, що кліше ізгоя є одним із найбільш розповсюджених у всій літературі жанру фентезі [3, с. 147-153], Дж. Р. Р. Мартіну вдалося уникнути штампованості у своєму творі та створити сюжет і персонажів таким чином, аби вони здавалися живими й оригінальними. У романі «A Game of Thrones» є велика кількість ізгоїв, але усі вони різні: якщо Джона, Семвела, Дейнеріс та Брана можна назвати позитивними персонажами, то в образах Тірїона та Варіса можна побачити певну неоднозначність – вони хитрі, підступні та ставлять свої інтереси вище інших.

Однією з провідних тем літератури фентезі є боротьба добра і зла. При цьому добро і зло передані у гіпертрофованому вигляді: добрі персонажі виглядають як справжні лицарі – могутні, гарні та благородні, а злі – потворні і відразливі [1, с. 8-14]. На початку роману всіх персонажів можна умовно поділити на позитивних та негативних, але поступово їх образи стають набагато складнішими, кожен їх вчинок пояснюється певними причинами і проявляються нові риси характеру.

Отже, можна зробити висновок, що Дж. Р. Р. Мартін у романі «A Game of Thrones» надає кліше нову функцію: він вводить читача в оману використанням типових образів та елементів сюжету, задля того щоб у найліпший момент раптово змінити передбачуваний хід подій у творі. Це надає роману «A Game of Thrones» риси самобутності та оригінальності і є однією з головних причин його широкої популярності.

### **Література**

1. Назаренко М. Бунтуй, бунтуй, что умирает свет // FANтастика. Санкт-Петербург, 2008. С. 8-14.
2. Павлухина О. В. Литература фэнтези в контексте современной культуры: предпосылки, особенности жанра, читательская аудитория // Вестник Волжского университета им. В.Н. Татищева. Тольятти, 2013. С. 1-10.
3. Lauder J. D. Beyond the Wall: Exploring George R. R. Martin's «A Song of Ice and Fire». BenBella Books, 2012. 272 p.